

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno diplomanta: Klára Durčáková

Téma a rozsah práce: Bankovní smlouvy (81 stran)

Datum odevzdání práce: 13.4.2010

1. Autorka si zvolila téma, které není nikterak nové, nicméně o jeho aktuálnosti lze uvažovat v několika souvislostech. Globální finanční a hospodářská krize, která má svůj počátek v bankovním systému Spojených států soustředila pozornost veřejnosti i vlád více na oblast bankovníctví. Druhým důvodem, pro který je problematika bankovních smluv velmi aktuální, je transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu do českého právního řádu prostřednictvím zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, který zásadním způsobem novelizoval jednu z hlavních oblastí bankovních služeb – platební služby.

2. Téma vyžadovalo, aby se autorka seznámila s danou problematikou podrobněji, než je tato problematika přednášena v rámci výuky na právnické fakultě a rozšířila své teoretické znalosti.

3. Autorka si vytyčila několik cílů: učinit exkurz do oblasti bankovních smluv (str. 6), objasnit problematiku bankovních smluv (str. 73) a „podat komplexní, nikoliv podrobný, výklad základních otázek bankovních smluv“ (str. 75). V zásadě lze konstatovat, že tyto cíle byly splněny. Dlužno však podotknout, že u diplomové práce, která završuje pětileté studium práv na právnické fakultě, by bylo možné očekávat ambicióznější cíle.

Práce je rozdělena do čtyř částí (kromě úvodu a závěru). První část obsahuje popis obecných znaků bankovních smluv a stručnou charakteristiku subjektů bankovních smluv. Rozsah práce však neumožnil podrobnější analýzu postavení bank jako podnikatelských subjektů a s ohledem na předmět práce to ani nebylo žádoucí. Co se týče klientů bank, pozornost je věnována téměř výhradně spotřebitelům a jejich ochraně.

Stěžejní částí práce je druhá část, která obsahuje popis jednotlivých smluvních typů. Autorka zvolila ten přístup, že se zaměřila jen na ty smluvní typy, u kterých obchodní zákoník výslovně stanoví, že jednou ze smluvních stran je banka (smlouva o otevření

akreditivu, smlouva o inkasu, smlouva o bankovním uložení věci, smlouva o běžném účtu a smlouva o vkladovém účtu), resp. občanský zákoník stanoví, že jednou ze smluvních stran je peněžní ústav (smlouva o vkladu). Toto úzké pojetí, které je samozřejmě možné a které autorka zvolila vědomě, vedlo k tomu, že předmětem zkoumání se nestala např. smlouva o úvěru, kterou lze (i s ohledem na hlavní předmět podnikání bank)¹ považovat za jeden ze stěžejních typů smluv v bankovníctví. Proto by bylo možné uvažovat o úpravě názvu práce, aby lépe odrážela skutečnost, že pojednává jen o bankovních smlouvách v nejužším pojetí.

Třetí část práce stručně pojednává o novém zákoně o platebním styku. Úrovni práce by však bylo prospělo, pokud by autorka změny, které přinesl nový zákon o platebním styku (přesněji změnový zákon k zákonu o platebním styku), zapracovala přímo do těch částí práce, která pojednávají o smluvních typech, jichž se nová právní úprava zásadním způsobem dotkla – tj. přímo do částí o smlouvě o běžném a vkladovém účtu, protože tato nová právní úprava představuje nejradikálnější změnu právní úpravy běžných a vkladových účtů od roku 1991. Přínosnou by byla zejména analýza ustanovení obchodního zákoníku, která nadále neplatí pro běžné účty, jež jsou platebními účty, protože drtivá většina běžných účtů v praxi je platebním účtem a podléhá úpravě v novém zákoně o platebním styku.

Poslední část práce je věnována problematice opatření boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Je poněkud neobvyklé, že v závěru práce autorka popisuje strukturu své práce, což by bylo možné spíše očekávat v úvodu práce.

Autorka se zaměřila zejména na popis vybraných smluvních typů. Kvalitu a úroveň práce by bylo pozvedlo, pokud by se autorka více soustředila na předmět svého zkoumání a prostor, který měla k dispozici, využila spíše k hlubší analýze vybraných smluvních typů z hlediska soukromoprávního, místo obecného popisu veřejnoprávní regulace bank a ochrany spotřebitelů v první části práce a stručného popisu problematiky opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v poslední části, protože tyto části jsou do práce začleněny poněkud neorganicky.

Autorka vycházela zejména z učebnic a komentářů k obchodnímu a občanskému zákoníku. Využila také články publikované v odborných časopisech. Cizojazyčnou literaturu nevyužila (vzhledem k tomu, že předmětem práce nebyla komparace se zahraničními právními úpravami, však cizojazyčnou literaturu k danému tématu ani nebylo možné využít). Nedostatkem je, že autorka vůbec nepracovala se soudní judikaturou.

Úprava práce je na odpovídající úrovni. Jazyková úroveň práce je dobrá a práce s citacemi je také na odpovídající úrovni. Ocenit lze pečlivost autorky, protože práce neobsahuje jazykové a tiskové chyby (až na zanedbatelné výjimky – např. chybný odkaz na díl XIV. hlavy druhé části třetí obchodního zákoníku na str. 10, chyba na str. 41, 56, 63, nedůsledné používání zkratky ObchZ na str. 11, 30, 59, 65, 66, 69 a zkratky ObčZ na str. 64, 65, 66, 73, 74). Na str. 59 je nesprávné označení „Státní banka Československa“. Na str. 67 je chybné číslo směrnice o platebních službách (správné číslo je 2007/64/ES).

¹ Tj. přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů.

4. Na str. 22 autorka pojednává o výkonu kontroly banky nad jinými právníckými osobami. Zákon o bankách však již pojem kontroly nezná.

Na str. 23 se mluví o „směrnici Evropského společenství“, aniž by bylo z textu zřejmé, o jaký právní předpis se jedná.

Zajímavá je kritika implementace evropských směrnic o ochraně spotřebitelů do českého právního řádu, kterou autorka uvádí na str. 25.

Ocenit lze úvahy autorky o vhodnosti pojmu „majitel účtu“ na str. 45 a 74.

Závěr autorky o možném úředním ověření podpisu na prokuře, aby tak byla splněna podmínka stanovená v § 709 odst. 3 obchodního zákoníku, je zajímavý, byť vzhledem k požadavku speciální plné moci poněkud diskutabilní.

Sporný je závěr autorky na str. 49, že nelze sjednat úroky nižší, než stanoví § 714 odst. 4 obchodního zákoníku (srov. § 709 odst. 2 písm. b) obchodního zákoníku: „Smlouva o běžném účtu může obsahovat dále (...) výši nebo způsob stanovení výše úrokové sazby, období splatnosti úroků, které banka platí ze zůstatku peněžních prostředků na účtu jeho majiteli, popřípadě ujednání, že úroky nebudou placeny“).

Poněkud nejasný je závěr na str. 59, že „smlouva o vkladu je pojmově vymezena zejména určením smluvních stran“.

Diskutabilní je závěr autorky na str. 62 o tom, že v důsledku zrušení vkladových vztahů evidovaných ve vkladních knížkách na doručitele k 31.12.2002, došlo k zániku všech vzájemných práv a povinností stran a proto by jakékoliv plnění ze strany peněžního ústavu bylo nutno považovat za dar (zákon č. 126/2002 Sb. v čl. III. přitom stanoví, že právo vkladatelů na výplatu vkladu se promlčí uplynutím 10 let od 31.12.2002).

Na str. 64 autorka chybně spojuje zánik vkladového vztahu dle § 785 občanského zákoníku (tj. kdy vkladatel po dobu dvaceti let nenakládal s vkladem) s rušením anonymních vkladů.

5. Autorka by mohla v rámci obhajoby podrobněji analyzovat otázku, jakým způsobem zasáhl nový zákon o platebním styku (resp. změnový zákon k němu) do právní úpravy bankovních smluv v obchodním zákoníku.

Autorka by při obhajobě mohla také vysvětlit svůj názor na pojem „obchody“, o kterém pojednává na straně 10.

Je k diskuzi, jestli vzorové obchodní podmínky vypracované ČNB lze považovat za všeobecné obchodní podmínky vypracované odbornými nebo zájmovými organizacemi ve smyslu § 273 odst. 1 obchodního zákoníku (str. 14).

V souvislosti s problematikou změn obchodních podmínek (str. 13 – 14), by autorka mohla v rámci obhajoby vysvětlit svůj názor na tuto problematiku a na otázku, jak tento problém řešit v praxi.

Dále by v rámci obhajoby mohla autorka objasnit svůj názor na případ, kdy by některou ze smluv, které analyzovala, uzavřel s klientem nebankovní subjekt.

Jak autorka vysvětluje skutečnost, že obchodní zákoník v souvislosti se smlouvou o úvěru nemluví o bance jako povinném účastníku závazkového vztahu (str. 17)?

Jaký je rozdíl mezi úvěrovou angažovaností na individuálním základě a na konsolidovaném základě, o které autorka pojednává na str. 22?

6. I přes výše uvedené výhrady předložená práce splňuje základní požadavky kladené na diplomovou práci. Diplomovou práci proto doporučuji k obhajobě.

7. Navržený klasifikační stupeň: 2 - 3

V Praze dne: 26.4.2010

.....
JUDr. Štefan Elek, Ph.D.